

Nakupna funkcija

in računovodske informacije
za odločanje o predmetih dela in storitvah

mag. Nada Klobučar Mirovič

Kazalo

- vloga predmetov dela in storitev v delovnem procesu
- opredelitev nakupne funkcije
- vrste nakupnih odločitev
- računovodske inf. za odločanje med nakupom in lastno proizvodnjo
- računovodske inf. za odločanje o najugodnejšem dobavitelju
- računovodske inf. za odločanje o velikosti posameznega naročila
- računovodske inf. za odločanje o sprožitvi posameznega naročila
- računovodske inf. za odločanje o zalogi materiala
- računovodske inf. o uspešnosti nakupne dejavnosti

Vloga predmetov dela in storitev v delovnem procesu

- Ko začnejo predmeti dela nastopati v svoji funkciji, prenehajo obstajati v svoji prvotni obliki in s prvotnimi lastnostmi, zato morajo vedno obstajati tudi njihove zaloge.
- Pri vstavljanju predmetov dela v proizvodni proces nastajajo stroški predmetov dela, to so stroški materiala in stroški surovin. Ti obsegajo v celotnih stroških precejšen del (od 15 do 90 %) vseh stroškov za proizvod.

Opredelitev nakupne funkcije

Nakupno funkcijo je mogoče obravnavati na 3 ravneh:

- na ravni vrhovnega posloводства;
- na operativni oziroma funkcionalni ravni;
- na izvedbeni ravni.

4 koncepti nakupne funkcije:

- nakupna funkcija
- nabavni proces
- poslovođenje dobav
- poslovođenje materiala

Vrste nakupnih odločitev

Odločitev o:

- izbiri med nakupom ali lastnim proizvodnjem,
- izbiri najugodnejšega dobavitelja,
- najugodnejši velikosti posameznega naročila,
- sprožitvi posameznega naročila,
- zalogi materiala in
- uspešnosti nakupne dejavnosti

Računovodske informacije za odločanje med nakupom in lastno proizvodnjo

Analizo nakupa ali lastne proizvodnje uporabljamo, kadar:

- razvijamo nove proizvode ali spreminjamo obstoječe;
- sedanji dobavitelji niso zanesljivi;
- obstoječe kapacitete ne zadoščajo za pokrivanje dodatnih potreb v podjetju;
- se okoliščine toliko spremenijo, da zahtevajo ponovno preveritev obstoječih rešitev.

Na odločitev **nakup ali lastna proizvodnja** vpliva **več dejavnikov**, med katerimi sta odločilna dva: **stroški in razpoložljive zmogljivosti**.

STROŠKI:

Pri **nakupu** upoštevamo **nabavno ceno**, ki obsega:

- nakupno ceno materiala,
- transportne stroške,
- stroške sprejema in nadziranja,
- povečane stroške nabave,
- druge stroške, povezane s kakovostjo in servisiranjem kupljenega materiala.

Pri **lastni proizvodnji** upoštevamo **vse proizvodjalne stroške, ki zadevajo proizvodnjo obravnavanih proizvodov**. Tako upoštevamo:

- stroške vgrajenega materiala,
- stroške neposrednega dela,
- stroške, povezane s kakovostjo proizvodjalnega procesa,
- povečane stroške transporta materiala,
- povečane posredne proizvodjalne stroške,
- povečane stroške nabave,
- povečane stroške financiranja.

ZMOGLJIVOSTI:

Odvisno od razpoložljivih zmogljivosti in vrste odločitve utegne odločitve povzročiti:

- a) boljšo izrabo dotedanjih zmogljivosti,
- b) potrebo po novih zmogljivostih,
- c) slabšo izrabo dotedanjih zmogljivosti ali
- d) ostati brez vpliva na sedanje zmogljivosti.

Katere stroške upoštevati – stalne, spremenljive?

SODILO za odločanje “NAKUP ali LASTNA PROIZVODNJA”:

Nabavna vrednost < Dodatni stroški enakih količin,
kupljenih količin proizvedenih znotraj podjetja

Tudi odločanje “LASTNE ali TUJE STORITVE”

Računovodske informacije za odločanje o najugodnejšem dobavitelju

Možna sodila za izbiro dobaviteljev: cena materiala, kakovost materiala, zanesljivost dobave, poprodajne storitve, lokacija, razpoložljiva oprema, prilagodljivost, finančna in gospodarska stabilnost, raziskovalne zmogljivosti, proizvodni sortiment.

- Prednosti nakupa pri enem dobavitelju
- Prednosti nakupa pri več dobaviteljih

Sodilo za odločanje nakup od enega ali od več dobaviteljev:
najnižja cena vhodnega materiala

Računovodske informacije za odločanje o velikosti posameznega naročila

Stroški skladiščenja in naročanja so povezani. Če bi naročili samo **enkrat**, bi imeli veliko količino v zalogi: v tem primeru bi bili stroški skladiščenja visoki, stroški naročanja pa nizki in obratno.

Stroški skladiščenja = povprečne zaloge * letni stroški količinske enote v zalogi

Stroški naročanja = število naročil na leto * stroški za posamezno naročilo

Optimalna velikost posameznega naročila je tista, ki omogoča, da je vsota letnih stroškov naročanja in letnih stroškov skladiščenja **najnižja**.

$Q_{opt.} = \sqrt{(2 * \text{letno potrebna } Q * \text{ stroški posameznega naročila} / \text{letni stroški enote v zalogi})}$

pogoj: znana je poraba posamezne vrste materiala, znani so stroški posameznega naročila, poznamo stroške enote v zalogi

Optimalno naročilo računamo le pri enakomerni porabi!

Vprašanje: Katere vrste materiala upoštevati?

Razdelitev materiala v skupine A, B in C ali I, II in III

Skupina	Odstotek celotnega števila vrst materiala	Odstotek celotne vrednosti porabljenega materiala
A (I)	približno 10 %	približno 65 %
B (II)	približno 25 %	približno 25 %
C (III)	približno 65 %	približno 10 %

Računovodske informacije za odločanje o sprožitvi posameznega naročila

Kdaj sprožiti ponovno naročilo, je odvisno od več dejavnikov (rok dobave, tveganje pri dobavi, enakomernost oziroma neenakomernost proizvodnje in prodaje gotovih proizvodov itn.).

Zalogo, pri kateri moramo sprožiti ponovno naročilo, imenujemo **signalna zaloga**.

**Signalna zaloga = povp. poraba materiala na dan * nabavni rok + VZ
v dnevih**

Računovodske informacije za odločanje o zalogi materiala

Med stroške v zvezi z zalogami sodijo tudi oportunitetni stroški:

- **stroški zagotavljanja kakovosti materiala** (stroški preventive, stroški ugotavljanja napak, stroški popravljanj);
- **stroški zastojev v proizvodnji zaradi pomanjkanja materiala** (izgubljeni PZK, stroški ponovnega zagona proizvodnje, stroški morebitne menjave proizvodnega programa, stroški vgradnje dražjega materiala). Zato ima podjetje višje zaloge od optimalnih (poslovodski, varnostni, špekulativni, predračunski motiv).

Kazalniki, ki kažejo gospodarjenje z zalogami

$$\text{Koeficient obračanja zalog} = \frac{\text{porabljeni material v letu dni (po nakupnih cenah)}}{\text{povprečna zaloga materiala (po nakupnih cenah)}}$$

$$\text{Dnevi vezave zalog materiala} = \frac{360 \text{ dni}}{\text{koeficient obračanja zalog}}$$

$$\text{Koeficient mesečne zadostnosti zaloge materiala} = \frac{\text{povprečna zaloga materiala}}{\text{povprečna mesečna poraba materiala}}$$

Kazalnik zalog nad standardno določeno (potrebno) količino:

Nadstandardna zaloga (absolutna razlika) = vrednost trenutne zaloge - vrednost standardne (potrebne) zaloge

$$\text{Nadstandardna zaloga (koeficient)} = \frac{\text{vrednost trenutne zaloge}}{\text{vrednost standardne (potrebne) zaloge}}$$

Kazalnik zalog nad optimalno zalogo

Računovodske informacije o uspešnosti nakupne dejavnosti

- **hitri test** (ali so bile vse potrebne količine materiala pravočasno na voljo)
- **stroškovni vidik:**
 - nabavne cene,
 - stroški skladiščenja,
 - stroški naročanja.

ODMIKI!

$$\text{Učinkovitost nakupne funkcije} = \frac{\text{celotni stroški nakupne funkcije}}{\text{celotna vrednost kupljenega materiala}}$$

$$\text{Strošek posameznega naročila} = \frac{\text{celotni stroški naročanja}}{\text{število naročil}}$$

$$\text{Povprečna vrednost naročila} = \frac{\text{celotna vrednost naročil}}{\text{število naročil}}$$

$$\text{Delež stroškov naročanja v vrednosti naročila} = \frac{\text{celotni stroški naročanja}}{\text{celotna vrednost naročil}}$$

$$\text{Delež stroškov nakupne funkcije v stroških} = \frac{\text{stroški nakupne funkcije}}{\text{vsi stroški}}$$

